

Informacija apie Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijų įgyvendinimą

2016 m. balandžio 6–7 d. Ženevoje Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas (toliau – Komitetas) svarstė Lietuvos pirminę ataskaitą dėl Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija) įgyvendinimo ir 2016 m. balandžio 20 d. pateikė rekomendacijas Lietuvai.

Pateiktų rekomendacijų 69 punkte Komitetas prašė valstybės, Konvencijos šalies, per 12 mėnesių ir pagal Konvencijos 35 straipsnio 2 dalį pateikti informaciją apie priemones, kurių imtasi Komiteto rekomendacijoms įgyvendinti, kaip nustatyta 58 dalyje (suteikti visiems neįgaliesiems teisę balsuoti ir kandidatuoti rinkimuose) ir 68 dalies b punkte (sukurti kontrolės mechanizmą pagal Paryžiaus principus).

Siekdami įgyvendinti Komiteto pateiktą 69 rekomendaciją, teikiame informaciją.

Dėl 58 rekomendacijos a ir b punktų įgyvendinimo

1. Informuojame, kad siekiant visiškai įgyvendinti Konvencijos nuostatas, taip pat atsižvelgiant į Komiteto pateiktas rekomendacijas Lietuvai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija planuoja inicijuoti Lietuvos Respublikos teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų atsisakyta visiško neveiksnumo instituto. Atsižvelgiant į tai, kad kartu turi būti užtikrintos organizacinės prielaidos neįgaliesiems asmenims įgyvendinti savo teises (profesionalios pagalbos teikimas, pagalbos priimant sprendimus stiprinimas), tikslinga tolesnė asmens veiksnumo ribojimo teisinio reguliavimo stebėseną. Šiuo metu yra pereinamasis naujo teisinio reguliavimo taikymo laikotarpis, t. y. nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 2018 m. sausio 1 d. vykdoma iki 2016 m. sausio 1 d. priimtų teismo sprendimų, kuriais asmenys pripažinti neveiksniais, peržiūra, taip pat yra planuojama įvertinti naujo teisinio reguliavimo taikymo praktiką pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, t. y. po 2018 m. sausio 1 d. Atsižvelgiant į tai, teisinio reguliavimo pakeitimus dėl visiško neveiksnumo instituto atsisakymo, taip pat kitus reikalingus teisinio reguliavimo pakeitimus planuojama inicijuoti 2019 m. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje 2016–2020 m. taip pat numatytas neįgalių asmenų įgalinimas ginti savo teises, pamažu sukuriant pagalbos priimti sprendimus modelį.

Dėl 58 rekomendacijos d punkto įgyvendinimo

2. Informuojame, kad 2017 m. balandžio mėn. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei pateikė derinti patobulintą Lietuvos Respublikos balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas). Parengtame įstatymo projekte yra numatyta, kad balsavimo internetu informacinė sistema turi būti pritaikyta neįgalių asmenų poreikiams. Balsavimo internetu sistemos sukūrimas yra vienas ir

Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 2016–2020 m. įgyvendinimo plano prioritetinių darbų. Priėmus įstatymo projektą bus įsteigta ir įteisinta balsavimo internetu informacinė sistema. Visų rinkimų įstatymų pakeitimo projektų parengimas ir priėmimas numatytas iki 2019 m. gruodžio 31 d.

3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2017 m. vasario mėnesį sudarė tarpinstitucinę darbo grupę (toliau – darbo grupė) dėl teisės aktų projektų, susijusių su Konvencijos 29 straipsnio A punkto įgyvendinimu, parengimo. Į darbo grupės sudėtį įėjo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos ir Lietuvos neįgaliųjų draugijos atstovai.

Darbo grupė, įvertinusi dėl galiojančio teisinio reguliavimo neveiksmingumo praktikoje kylančias Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymų taikymo problemas, parengė Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymų, Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso pakeitimo projektus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei pritarus ir Seimui priėmus parengtus Įstatymų projektus bus užtikrinta, kad neįgalieji galėtų veiksmingai ir visapusiškai dalyvauti politiniame ir visuomenės gyvenime lygiai su kitais asmenimis tiesiogiai ar per laisvai pasirinktus atstovus, įskaitant neįgaliųjų teisę ir galimybę balsuoti ir būti išrinktiems *inter alia* užtikrinant, kad balsavimo procedūros, patalpos ir medžiaga būtų atitinkamos, prieinamos ir jas būtų galima lengvai suprasti ir naudoti; apsaugant neįgaliųjų teisę rinkimuose balsuoti slaptai be įbauginimo, prireikus sudarant jiems sąlygas naudotis pagalbinėmis ir naujausiomis technologijomis; užtikrinant neįgaliųjų, kaip rinkėjų, galimybę pareikšti savo valią, laisvai pasirenkant jiems patiems tinkamiausią būdą tai padaryti.

Dėl 68 dalies b punkte numatytos rekomendacijos įgyvendinimo

4. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, atsižvelgdama į Komiteto Lietuvai pateiktų rekomendacijų 68 punkto b) papunktį – pašalinti Neįgaliųjų reikalų tarybą (toliau – Taryba) iš nepriklausomos stebėsenos sistemos ir, pasikonsultavus su neįgaliųjų organizacijomis, paspartinti nepriklausomo stebėsenos mechanizmo, atitinkančio Paryžiaus principus, reikiamos kompetencijos ir turinčio pakankamus išteklius, steigimą, kaip nurodyta 33 straipsnio 2 dalyje, peržiūrėjo Tarybos veiklą reglamentuojančius teisės aktus. Atsižvelgiant į tai, 2016 m. rugsėjo 1 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo pakeitimas, kuriame

nustatyta, kad Taryba yra visuomeninė patariamoji institucija, sudaroma iš valstybės institucijų, neįgaliųjų asociacijų, savivaldybių, akademinio sektoriaus atstovų. Siekiant užtikrinti neįgaliųjų socialinės integracijos klausimų visapusišką nagrinėjimą ekspertiniu lygmeniu ir laikantis regioniško principo, į Tarybos sudėtį įtraukti akademinio sektoriaus bei savivaldybių atstovai.

5. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo pakeitimus 2016 m. spalio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1042 patvirtinti Tarybos nuostatai (toliau – Nuostatai). Nuostatuose numatyta, kad pagrindinis Tarybos uždavinys yra nagrinėti neįgaliųjų socialinės integracijos klausimus ir teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei, ministerijoms, kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl neįgaliųjų socialinės integracijos politikos, jos įgyvendinimo, neįgaliųjų visuomeninius santykius reglamentuojančių teisės aktų projektų bei Konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo stebėsenos ataskaitų. Taip pat, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. A1-145 patvirtinta institucinė ir personalinė Tarybos sudėtis. Į Tarybos sudėtį įeina 9 valstybės institucijų atstovai, vienas savivaldybės atstovas, 9 neįgaliųjų asociacijų atstovai ir vienas akademinės bendruomenės atstovas. Lygių galimybių kontrolieriui Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 8 d. nutarimu Nr. 1739 rekomenduota kontroliuoti Konvencijos nuostatų, susijusių su lygių galimybių užtikrinimu, įgyvendinimą.

6. Siekiant užtikrinti neįgaliųjų socialinės integracijos politikos tęstinumą, atsižvelgiant į Komiteto rekomendacijas Lietuvai bei vykdant priisimtus tarptautinius įsipareigojimus dėl efektyvesnio Konvencijos įgyvendinimo, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kaip Konvencijos įgyvendinimą koordinuojanti institucija, atsižvelgdama į neįgaliesiems atstovaujančių organizacijų siūlymus, priėmė sprendimą inicijuoti Komiteto rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo plano parengimą. Gavus iš ministerijų ir suinteresuotų institucijų siūlymus dėl priemonių, skirtų Komiteto rekomendacijoms įgyvendinti, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. A1-596 patvirtintas Komiteto rekomendacijų įgyvendinimo 2016-2020 metų priemonių planas.

7. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nuostatomis Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pagal kompetenciją organizuoja neįgaliųjų socialinės integracijos politikos įgyvendinimą ir, įtraukdamas neįgaliųjų asociacijas, organizuoja neįgaliųjų socialinės integracijos veiklos rezultatų stebėseną, rengia Konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas. Lėšos Konvencijos įgyvendinimo stebėsenai yra valstybės biudžete numatytos.

Konvencijos nuostatos taip pat įgyvendinamos vykdant Nacionalinę neįgaliųjų socialinės integracijos 2013–2019 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m.

lapkričio 21 d. nutarimu Nr. 1408, ir Nacionalinės neįgaliųjų socialinės integracijos 2013–2019 metų programos įgyvendinimo 2016–2018 metais priemonių planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. A1-381.

Neįgaliųjų socialinė integracija, jų gyvenimo visuomenėje kokybė užtikrinama tokiomis priemonėmis kaip būsto pritaikymas, tikslinių kompensacijų mokėjimas, neįgalių studentų rėmimas, aprūpinimas techninės pagalbos priemonėmis, tolerancijos skatinimas. Finansuojami neįgaliųjų integracijai skirti socialinės reabilitacijos paslaugų bendruomenėje, asociacijų veiklos rėmimo projektai. Vykdamas projektus, plėtojamas paslaugų neįgaliesiems prieinamumas, didinamas neįgaliųjų savarankiškumas, stiprinamas nevyriausybinių sektoriaus vaidmuo.